

پول شویی و تاثیر آن بر نهادهای مالی

پول شویی

چیست؟

در آغازین سالهای قرن بیست و یکم پول شویی، بزرگترین جرمی است که

در جهان رخ

می دهد، با

این حال، کمتر

کسی با مفهوم آن

آشناست. حتی در کشورهای پیشرفته نیز

که قوانین عریض و طویلی برای مقابله با پول شویی تدوین شده، مردم عادی کمتر معنا و مصداق واقعی آن را می شناسند. به بیان ساده، پول شویی، روندی است که طی آن، حجم هنگفتی پول که به شکل غیرقانونی (از طریق قاچاق مواد مخدر، تروریسم یا هر فعالیت غیرقانونی و زیرزمینی دیگر) به دست آمده، به ظاهر به درآمدی تغییر شکل می دهد که منبع مشروع دارد. اما منشا اصطلاح پول شویی از کجاست و ریشه این واژه چیست؟

برخی معتقدند که ریشه اصطلاح پول شویی به مالکیت مافیا بر شبکه ای از رختشویخانه های ماشینی در ایالات متحده دهه ۱۹۳۰ بر می گردد. در این سالها، گانگسترها فعالیتی گسترده در برخی مراکز آمریکا، همچون نیویورک، داشتند. آنها پولهای کلانی از اخاذی، فحشا و قمار و قاچاق مشروبات الکلی به دست آورده بودند و لازم بود صورتی مشروع و قانونی به این پولها بدهند. یک راه برای این کار، خرید کسب و کارهای به ظاهر مشروع و آمیختن درآمدهای غیرقانونی شان با درآمدهای مشروعی بود که از این فعالیتها به دست می آوردند. رختشویخانه ها، از جمله کسب و کارهای نقدی بود که خرید آنها توسط افرادی همچون آل کاپون مزیتی انکارناپذیر داشت. در مقابل، برخی نیز معتقدند که انتساب ریشه این اصطلاح به فعالیت گروههای مافیایی دهه ۱۹۳۰ یک افسانه است و وجه تسمیه پول شویی درست از آن روست که به دقت آن چه را که رخ داده است بیان می کند. پول سیاه یا غیرقانونی با یک مجموعه نقل و انتقال شسته و تمیز می شود. به هر حال، پول شویی اصطلاح به نسبت تازه ای است که نخستین بار در جریان رسوایی واترگیت در سال ۱۹۷۳ پسندیدار شد و نخستین دفعه ای که در یک چارچوب حقوقی و قانونی مطرح گردید، در سال ۱۹۸۲، در دادگاهی در آمریکا بود و از آن پس، در سطح گسترده ای به کار رفت و کاربرد متداولی در سرتاسر جهان یافت.

در یکی از گزارشهای سازمان ملل در سال ۱۹۹۳، مهمترین ویژگیهای پول شویی چنین برشمرده شد: ماهیت جهانی، قابلیت

انعطاف و

انطباق عملیات، بهره جویی

از آخرین تمهیدات فن آورانه و کمکهای تخصصی،

مهارت موجود در عملیات

پول شویی، منابع

عظیم در آن.

به هر تقدیر،

دلایل پول شویی کم و

بیش روشن است و لازم است ریشه واقعی

درآمد حاصل از فعالیت غیرقانونی پنهان شود، لازم است بتوان

این درآمد را در اختیار و کنترل داشت و در نهایت لازم است

برای انبوه نقدینگی حاصل از ارتشا، فساد، جنایت و جز آن،

ظاهری قانونی ایجاد کرد. بدین ترتیب، چنانچه گفته شد، در

جریان پول شویی، برای آنکه ریشه های درآمد نامشروع و

غیرقانونی پنهان شود، این درآمد درگیر فعالیت تازه ای با ظاهر

مشروع و قانونی می شود هر چند پول شویی مستلزم مجموعه

پیچیده ای از عملیات مالی است. به طور عام، شامل سه مرحله

اصلی می شود. نخستین مرحله، گردش فیزیکی وجوه نقد است.

این مرحله به استقرار مصطلح است و طی آن، درآمد غیرقانونی

برای مثال نزد بانک یا انواع نهادهای مالی رسمی یا غیررسمی

سپرده گذاری می شود، یا به خارج ارسال می شود و در نهادهای

مالی خارجی پسرانداز می گردد یا با آن کالاهای با ارزشی همچون

آثار هنری، فلزات و سنگهای گرانبها که بعداً می توان به راحتی

آنها را فروخت خریداری می شود.

دومین گام، کوشش برای پنهان کردن منبع اصلی مالکیت با

ایجاد لایه هایی از دادوستدهای پیچیده مالی است. با این کار،

مسیر حسابرسی مبهم و پنهان می شود. این مرحله به لایه گذاری

موسوم است. در این مرحله، شبکه بفرنجی از دادوستدهای مالی

صورت می گیرد. گاه این کار با استفاده از انتقال الکترونیکی وجوه

انجام می شود با توجه به اینکه اکنون روزانه حجمی در حدود

۱۰۰۰ میلیارد دلار از طریق شبکه الکترونیکی جابه جا می شود

و بیش از ۵۰۰۰۰۰۰ نقل و انتقال الکترونیکی وجود دارد که اغلب

آنها مشروع و قانونی است، اطلاعات کافی برای آگاهی از ماهیت

پولی که جابه جا می شود، وجود ندارد. از این رو این شبکه

فرصتی استثنایی برای پول شویان پدید می آورد تا پولهای سیاه را

جابه جا کنند دیگر شکلهای مورد استفاده دادوستدهای پیچیده

با کارگزاران سهام، کالاها و معاملات آتی است. در آخرین

مرحله فرآیند پول شویی که به درهم آمیزی مصطلح است پول

غیرقانونی در یک نظام موجه مالی و اقتصادی ادغام می شود و

● فروزان رودباری

بوده است. از ۳۰۰۰ بانک فعال در روسیه حدود ۵۵ بانک در کنترل گروه‌های مافیایی است. بانکها، صرافیه‌ها، موسسه‌های مالی، همه می‌توانند درگیر پول‌شویی باشند. مواردی از این دست، همه ضعف نظام بانکی، بازارهای مالی و قدرت تجهیز منابع و سرمایه‌گذاری را به همراه داشته است. و این همه ممتی است. نمونه خروار، پول‌شویی عارضه اقتصادهای بیمار است. اقتصادهایی که مستعد بروز فسادند و بخش زیرزمینی گسترده‌ای دارند.

پول‌شویی جهره اقتصاد را تیره می‌کند

چند سال پیش، گروهی از کارکنان صندوق بین‌المللی پول به کشور کوچکی رفتند تا تحولات اقتصادی آنجا را ارزیابی کنند. آنان متوجه موضوع شگفت‌انگیزی شدند و آن شمار بسیار زیاد بانکهای کوچک محلی بود. در کشوری با کمتر از ۱۰۰۰۰۰ نفر جمعیت بیش از ۱۰۰ بانک وجود داشت. یک سال بعد روشن شد که بسیاری از این بانکها به فعالیت موجه بانکداری مشغول نبودند و دولت با یاری مؤسسه‌های مالی بین‌المللی شروع به بستن این بانکها کرد. این مثال روشنگر دو نکته مهم است: نخست بانکهای ساحلی نیروی محرک مهم و قدرتمندی برای پول‌شویی هستند، به عبارت دیگر این بانکها نقش یک واسطه مالی در تغییر شکل پول غیرقانونی به پول مشروع را ایفا می‌کنند. دوم اینکه نیاز مبرمی برای ایجاد یک چارچوب همکاری بین‌المللی برای مقابله با پول‌شویی وجود دارد. برای نشان دادن نقش زیانبار پول‌شویی در اقتصاد لازم است حجم گسترده این فعالیت در مقایسه با کل اقتصاد نشان داده شود برآورد بخش اقتصاد زیرزمینی در واقع حجمی از پول‌شویی را که اقتصاد درگیر آن است نشان می‌دهد.

براساس برآوردها در استرالیا حجم اقتصاد زیرزمینی ۱۲/۴ درصد از تولید ناخالص داخلی است در آلمان ۲-۱۱ درصد، ایتالیا ۱۰-۳۳ درصد، ژاپن ۴-۱۵ درصد، بریتانیا ۱-۱۵ درصد، ایالات متحده ۴-۳۳ درصد و در روسیه حجم اقتصاد زیرزمینی تقریباً معادل کل تولید ناخالص داخلی است.

در ۱۸ اکتبر ۱۹۹۴ فاینشال تایمز، گزارش کرد که براساس تازه‌ترین برآوردهای مقامات آمریکایی و انگلیسی، حجم پول شسته شده در نظام مالی جهانی، حدود ۵۰۰ میلیارد دلار است که کم و بیش معادل ۲ درصد تولید ناخالص داخلی کل جهان است. در مطالعه دیگری که در سال ۱۹۹۶ منتشر شد کوشش شد برآوردهای دقیقتری از مسأله به دست آید. این مطالعه از دو جنبه حائز اهمیت بود: نخست آنکه آمار مقطعی مربوط به ۱۹ کشور صنعتی را در بر می‌گرفت، دوم آنکه در این مطالعه، از داده‌های پلیس بین‌الملل (اینترپول) و اطلاعات مربوط به مشارکت کار استفاده می‌کرد. نتایج اصلی این مطالعه نشان می‌داد که:

جرم اهمیت انکارناپذیری در تبیین تفاوت میان کشورهای صنعتی دارد به نحوی که ۱۰ درصد افزایش در شمار جرایم با ۱۰

همچون دیگر داراییهای موجود، شکلی مشروع پیدا می‌کند. با انجام موفقیت‌آمیز این مرحله تمیز ثروت قانونی و غیرقانونی از یکدیگر به دشواری امکان‌پذیر است. روشهای معمولی که در این مرحله از آن استفاده می‌شود عبارتند از: تأسیس شرکت‌های گمنام در کشورهایی که حق رازداری تضمین می‌شود، ارسال اعلامیه‌های دروغین صادرات - واردات کالا که طی آن پول‌شویی امکان می‌یابد پول را از شرکت یا کشور به شرکت یا کشور دیگر انتقال دهد و آسانترین روش انتقال الکترونیکی پول به یک بانک قانونی از بانکی است که در تملک پول‌شوهاست. کدام فعالیت‌های اقتصادی مستعد پول‌شویی است؟ بهترین و موثرترین روش برای پول‌شویی در اختیار داشتن بانک است.

هنگامی که یک نهاد بانکی یا یکی از مقامهای اصلی آن در فعالیت پول‌شویی همکاری داشته باشد، فرایند پول‌شویی نسبتاً بسیار آسان خواهد بود. دیگر زمینه مستعد پول‌شویی، بازارهای آتی است. در این بازارها، تمام دادوستدها به نام کارگزاران انجام می‌شود، نه مشتریان آنها پول‌شوها می‌توانند با خرید یک کالا و فروش آن و صرفاً دادن کمیسیون به کارگزاران پولهای خود را تمیز کنند. نمادهای مالی غیربانکی و امثال آن نیز همچون بانک می‌توانند در خدمت پول‌شویی قرار گیرند. قمارخانه‌ها نیز جذابیت ویژه‌ای برای پول‌شویان دارد. علاوه بر مورد‌های بالا، فعالیت‌هایی که در آن کالاهای گرانقیمتی عرضه می‌شود که قابل نقل و انتقال هستند و در بسیاری از موارد معمولاً حالت نقدی دارند، حوزه‌های جذاب پول‌شویی به شمار می‌رود. بازار اشیای عتیقه و طلا و جواهر برجسته‌ترین مثال‌های موجود هستند. با همه این تفصیلات، چه حجمی از پول سالانه در جهان شسته می‌شود؟ هیچکس حجم واقعی پول‌شویی را نمی‌داند اما همه اذعان دارند که حجم پول سیاهی که سالانه شسته می‌شود سر به صدها میلیارد دلار می‌زند. براساس آخرین برآورد اکنون سالانه بیش از ۵۰۰ میلیارد دلار در جهان پول‌شویی می‌شود و حال به جرات می‌توان گفت که پول‌شویی سرتاسر جهان را در نور دیده است: از کشورهای حوزه کارایب در آمریکای لاتین که جولانگاه قاچاقچیان مواد مخدر و جنایتکاران است تا جنوب اروپا و بازارهای نوظهور شرق آسیا و تا کشورهای سوسیالیستی سابق اما در میان این گروه اخیر روسیه جایگاهی ویژه دارد: رشد مستمر جرایم اقتصادی سازوکارهای نا کافی مالیاتی و قدرت دولتی و فرار گسترده سرمایه همه نشانه‌های نمایان پول‌شویی است. ۲۰ تا ۲۵ درصد کل اقتصاد روسیه در حیطه اقتصاد غیرقانونی یا شبه قانونی است. برآورد می‌شود که طی پنج ساله ۱۹۹۰-۱۹۹۵، ۳۰ میلیارد دلار از روسیه به طور غیرقانونی خارج شده و اقتصاد سایه‌ای، زمینه مساعدی برای رشد پول‌شویی فراهم کرده است. شاخصهای مختلف، همه نشانگر ظهور و گسترش پول‌شویی در روسیه است: جرایم مالی، فرار سرمایه به خارج، خطاهای مختلف در عملیات بانکی برآورد شده که طی نیمه نخست سال ۱۹۹۶ بیش از ۸۰۰۰ جرم اقتصادی در روسیه رخ داده است و سال پیش از آن شمار این گونه جرایم در روسیه ۱۳/۹۰۰ مورد

درصد کاهش تقاضای پول همراه است.

رابطه بین جرم و تقاضای پول در دهه ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ تغییر یافت.

بدین نحو که در آغاز افزایش

جرم منجر به افزایش

تقاضا برای پول می‌شد

ولی اکنون منجر به

کاهش تقاضا برای

پول می‌شود. به

عبارت دیگر،

روشهای پول‌شویی

تغییر یافته است و

از نظام بانکی و

نقدی به سوی

بازارهای موازی مالی،

ابزارهای پیچیده

غیرپولی (نظیر ابزارهای

مشتقه) و احتمالاً تهاجر

تغییر جهت یافته است. جرم

پول‌شویی و فعالیت زیرزمینی در

مقیاسی گسترده رخ می‌دهد. از این‌رو،

سیاست‌سازان اقتصاد کلان باید آن را در نظر قرار

دهند. اما از آنجا که دشوار بتوان حجم این فعالیتها را اندازه

گرفت آنها داده‌های اقتصادی را مختل می‌کنند و کوشش

دولت برای مدیریت اقتصاد را بفرنج

می‌سازند. به علاوه توانایی شناخت

کشور و محل انتشار پول و محل

اقامت دارندگان سپرده کلید

درک رفتار پولی است. تا

آنجا که تقاضای پول در

میان کشورها به

سبب پول‌شویی

تغییر می‌کند و به

داده‌های پولی

نادرست و گمراه

کننده منجر

می‌شود پیامدهای

ناگواری بر روی

نوسان بهره و نرخ ارز

خواهد گذاشت. این

موضوع به ویژه در

کشورهای با اقتصاد دلاری یعنی

اقتصادهایی که در آن ارز جایگزین

پول ملی شده است صدق می‌کند. آثار

پول‌شویی بر توزیع درآمد را نیز باید در نظر

گرفت. از آنجا که پول‌شویی و فعالیتهای

مجرمانه، منجر به تغییر جهت

درآمدی از سرمایه‌گذاری‌های

بلندمدت به سوی

سرمایه‌گذاریهای

پرخاطر، کوتاه مدت و

پربازده کوتاه مدت

در بخش تجاری

می‌شود و در این

بخش که فرار

مالیاتی رایج

است اثر

زیانباری بر

اقتصاد کلان و

برنامه‌ریزی‌های

دراز مدت خواهد

گذاشت. پول‌شویی آثار

اقتصادی غیرمستقیمی نیز

دارد. دادوستدهای غیرقانونی

بازدارنده مبادلات قانونی نیز

هست. برای مثال مشاهده شده که داد

وستدهای ارزی که کاملاً نیز قانونی است، به

علت آنکه با پول‌شویی می‌تواند همراه باشد، مطلوبیت کمتری

یافته است. مهمتر از آن مبادلات درونی فساد و

اختلاس از اطمینان و اعتماد به بازار و ساز

و کارهای درونی آن کاسته است.

مانده انباشته داراییهای شسته

شده، احتمالاً بیش از

جریانهای جاری است.

در نتیجه بی‌ثباتی

اقتصاد را افزایش

می‌دهد و

حرکتهای

ناکارآمد

اقتصادی، در

سطح داخلی یا

بین‌المللی پدید

می‌آورد. تمام آثار

یاد شده در بالا تأثیر

زیانباری بر عملکرد

اقتصاد کلان می‌گذارد. در

مطالعاتی که در زمینه رابطه

بین رشد تولید ناخالص داخلی

همراه با افزایش پول‌شویی و فعالیتهای

غیرقانونی اقتصادی انجام شد مشخص

فعالیت‌های پول‌شویی می‌تواند بخشهایی از

نظام مالی را تضعیف کند و اداره بانکها را دشوار

سازد. در چنین حالتی سرپرستی و نظارت موثر بر

بازارهای مالی ضروری است.

پدیده پول‌شویی با تضعیف موقعیت

نهادهای مالی و مشارکت در وقوع بحرانهای مالی

می‌تواند اختلالی کلی در روند تخصیص پس‌اندازها

به سوی منابع سرمایه‌گذاری پدید آورد.

گردید که به سبب تأثیرات زبانبار و ویرانگر پول‌شویی بر اقتصاد کلان، سیاستهای کلان نقش مهمی در تلاش برای مقابله با پول‌شویی ایفا می‌کنند. برخی از مهمترین سیاستهای اقتصادی در این زمینه عبارتند از:

کنترل‌های ارزی

در مواردی، سیاستهای مقابله با پول‌شویی در برابر حذف مقررات مربوط به کنترل ارزی قرار می‌گیرند. معمولاً اثر مستقیم آزادسازیهای ارزی، گسترش حجم مبادلات بین‌المللی است. از این رو، ایجاد فرصت برای پنهان ساختن منبع و ریشه درآمدهای غیرقانونی است. بدین روی، مقابله با پول‌شویی مستلزم ایجاد کنترل‌های ارزی است. البته در این زمینه اختلاف نظر وجود دارد. برخی نیز معتقدند از آنجا که کنترل ارزی منجر به ایجاد بازارهای موازی می‌شود که با اقتصاد زیرزمینی پیوسته است. بالطبع روش مناسبی برای مقابله با پول‌شویی نیست. در مجموع چنین پیداست که برای مقابله با این پدیده و در عین حال حرکت و نیز در جهت توسعه بازارهای مالی از معیارهای دیگری باید استفاده کرد یک روش گسترش چارچوب گزارش‌دهی و سرپرستی ارزی به سازمانهایی نظیر کمیته‌های ارزی است که کمتر دیوانسالارانه هستند.

سرپرستی احتیاطی

فعالیت‌های پول‌شویی می‌تواند بخشهایی از نظام مالی را تضعیف کند و اداره بانکها را دشوار سازد. در چنین حالتی سرپرستی و نظارت موثر بر بازارهای مالی ضروری است.

جمع‌آوری مالیات

یکی از مهمترین دلایل گسترش فعالیت‌های غیرقانونی فرار مالیاتی است و از این رو یکی از مهمترین پیامدهای آن کاهش درآمدهای دولتی خواهد بود. در بسیاری از کشورها کسری درآمد دولت مشکل اصلی اقتصاد است و آنها را به اتخاذ برنامه‌های تثبیت اقتصادی هدایت کرده است.

گزارش‌دهی آماری

روش موثر دیگر برای مقابله با پول‌شویی گزارش‌دهی مستمر مالی و ایجاد یک نظام شفاف اطلاعاتی است که در آن اطلاعات به صورت جامع و روزآمد عرضه می‌شود. در دو دهه گذشته بارها و بارها بر ضرورت آزادسازی اقتصادی گشایش بازارها حذف مقررات و موانع و امثال آن تأکید شده و این موارد را پیش‌شرطهای ضروری رشد اقتصادی برشمرداند. با این حال هر چند در چارچوب نظری اتخاذ این سیاستها در عمل با گسترش استفاده از سازوکارهای بازار می‌تواند افزایش کارایی اقتصادی را به همراه داشته باشد اما در عمل اتخاذ این تدابیر می‌تواند بر دامنه بخشهای زیرزمینی و غیرقانونی بیفزاید و با تمهیداتی همچون پول‌شویی نظام اقتصادی دستخوش

بر ثباتی شود و به طریق اولی برنامه‌های توسعه پایدار غیرموثر و غیرعملی گردند. در چنین حالتی اتخاذ سیاستهای آزادسازی و گشایش اقتصادی و اتکای بیشتر به سازوکار باید همراه و همگام با سیاستهای اصلاح ساختار اقتصاد و ایجاد نظامهای شفاف نظارتی و قانونگذاری باشد. از این رو چنین پیداست که پول‌شویی به مثابه یکی از اشکال فساد مالی نقش بسیار زبانباری در روند توسعه اقتصادی دارد. از این رو مبارزه با این پدیده نیز شرط لازم تحقق هدفهای ثابت و پویایی اقتصاد است شواهد موجود نشان می‌دهند که:

پدیده پول‌شویی هزینه‌های مبادلاتی (یعنی هزینه‌هایی به جز قیمت تمام شده) را افزایش می‌دهد و به موازات آن عدم اطمینان فزونی می‌یابد و از کارایی اقتصادی کاسته می‌شود. براین اساس تخصیص نامناسب منابع به سمت فعالیت‌های رانت جویانه و در جستجوی فرصت سود هنگفت هدایت خواهد شد و این همه باعث اختلال در روند سرمایه‌گذاری می‌شود.

رواج پدیده پول‌شویی شفاف مبادلات اقتصادی را کاهش می‌دهد و در عین حال از منابع درآمدی دولت می‌کاهد. از این رو در کشورهایی که این پدیده رواج دارد نظام بودجه دولت نارساست و در این وضعیت دولت ناگزیر از تحمیل مالیاتهای سنگینتر بر گروههای محدودتری از جمعیت است و در عین حال از توانایی آن برای عرضه کالاها و خدمات کاسته می‌شود بدین ترتیب از سویی دولت تضعیف می‌شود و توان آن برای پیشبرد توسعه و عدالت اجتماعی کاهش می‌یابد و از سوی دیگر فقر عمومی گسترش می‌یابد.

شدت‌گیری پول‌شویی باعث کاهش مشروعیت نظام سیاسی می‌گردد و زمینه‌ساز بی‌ثباتی سیاسی خواهد بود. پدیده پول‌شویی با تضعیف موقعیت نهادهای مالی و مشارکت در وقوع بحرانهای مالی می‌تواند اختلالی کلی در روند تخصیص پس‌اندازها به سوی منابع سرمایه‌گذاری پدید آورد.

تأثیر پول‌شویی بر نهادهای مالی

نهادهای مالی در خط مقدم مبارزه علیه پول‌شویی قرار دارند. از یک سو پول‌شویان این نهادها را موردنظر و هدف قرار می‌دهند و از سوی دیگر نهادهای مالی نیز براساس مقررات و وظیفه دارند به دقت بر دادوستدهای مالی نظارت کنند. برای مثال در انگلستان سازمانهای مالی ملزم هستند هرگونه دادوستد مشکوک و علاوه بر آن تمام مبادلات بیش از ۱۰۰۰۰ پوند را گزارش کنند. از این رو نهادهای مالی از دو جهت از پول‌شویی متاثر می‌شوند.

- ۱- در زمینه قانونی به دلیل الزاماتی که قوانین موجود بر دوش آنها قرار می‌دهند.
- ۲- در زمینه مالی به دلیل ضرورت تامین نظر ناظران بر فعالیت آنها نهادهای مالی ملزم‌اند نظامهایی ایجاد کنند که بازدارنده پول‌شویی باشد و به مقامات ذریبط کمک کند که با جریان پول‌شویی مقابله کنند.

جایگاه قانونی نهادهای مالی

در کشورهای مختلف براساس مقررات و قوانین موجود الزامات قانونی مختلفی بر دوش نهادهای مالی است از جمله ای الزامات می توان به موارد زیر اشاره کرد:

* ایجاد روشهایی برای تصدیق هویت مشتریان

* ایجاد روشهای مناسب ثبت حسابها با هدف شناسایی دقیق حجم دادوستدها.

* ایجاد روشهای گزارشدهی داخلی در مورد دادوستدهای مشکوک و شبههبرانگیز

* آموختن الزامات قانونی به کارکنان

* آموختن روشهای شناسایی و گزارشدهی موارد شبههبرانگیز پولشویی به کارکنان.

در صورت عدم رعایت موارد بالا توسط کارکنان نهادهای مالی آنان مرتکب جرم شده‌اند و برحسب قوانین موجود در کشورهای مختلف ممکن است محکوم به زندان جریمه و جزء آن بشوند. در عین حال قانون الزاماتی نیز بر دوش تک تک شهروندان موظف است به وظایف قانونی خویش در این زمینه گردن گذارد در غیر این صورت و در حالتی که آگاهانه به پولشویی کمک کنی محکوم به مجازات خواهد شد.

نهادهای مالی مستعد پولشویی

فعالیت‌های بانکی مهمترین و مستعدترین زمینه را برای پولشویی فراهم می‌آورد به ویژه در مواردی که بانک ماهیت حقوقی بین‌المللی داشته باشد نظارت و سرپرستی بر آن بسیار دشوار می‌شود. در مجموع در صورتی که یک نهاد بانکی یا برخی مقامات اصلی آن به فعالیت پولشویی کمک کنند این فعالیت با سهولت بسیار زیادی انجام خواهد شد. نظامهای موازی بانکداری و سازمانهای مالی غیربانکی که به فعالیت‌های متعارف بانکی نظیر گرفتن سپرده و اعطای وام می‌پردازند نیز زمینه‌های مستعدی برای پولشویی فراهم می‌آورند. بازار دادوستدهای آتی نیز زمینه مساعدی برای پولشویی است. در این بازارها کارگزاران به نام خود دادوستد می‌کنند و هویت واقعی مشتریان پنهان می‌ماند. افزون بر این پولشویان می‌توانند پولهای تمیز شده خود را به بازار سرمایه منتقل کنند و چهره سرمایه‌گذاران در سهام و اوراق قرضه را بگیرند. به موازات این فعالیتها حضور پولشویان در بخشهای غیررسمی اقتصاد و خریداری منابع پس‌انداز سنتی نظیر فلزات گرانبها و کالاهای با دوام و تمهیدات جدیدتری مانند آثار هنری کمتر نظارت‌پذیر است. پرستی که پدید می‌آید این است که با توجه به گستره عظیم و تنوع و گوناگونی شگفت‌انگیز حضور پولشویان در بازارهای مالی برای کاهش آثار زیانبار پولشویی به چه اقداماتی می‌توان دست زد؟

اکنون می‌دانیم که پولشویی جرمی سازمان یافته است که ویژگیهای زیر را دارد:

* فعالیت گروهی است که توسط بیش از یک نفر انجام می‌شود.

پدیده پولشویی هزینه‌های مبادلاتی (یعنی

هزینه‌هایی به جز قیمت تمام شده) را افزایش

می‌دهد و به موازات آن عدم اطمینان فزونی

می‌یابد و از کارایی اقتصادی کاسته می‌شود.

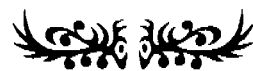
براین اساس تخصیص نامناسب منابع به

سمت فعالیت‌های رانت جویانه و در جستجوی

فرصت سود هنگفت هدایت خواهد شد و این

همه باعث اختلال در روند سرمایه‌گذاری

می‌شود.

* جرمی است که دراز مدت و مستمر است.

* در سطح بین‌المللی رخ می‌دهد و فقط محدود به مرزهای ملی نمی‌شود.

* مقیاسی بزرگ دارد.

* سود حاصل از آن اغلب صرف فعالیت‌های غیرقانونی و غیرموجه خواهد شد.

این ویژگی‌ها نشان دهنده نوع بسیار خاصی از فعالیت‌های زیانبار است که در سطح توسعه یافته آن شکلی به شدت پیچیده و بغرنج پیدا می‌کند.

چه باید کرد؟

پیش از هر چیز از آنجا که پول‌شویی فعلیتی است که در ماهیت خویش فراملی و بین‌المللی است و بازارهای مالی جهانی را در می‌نوردد مقابله با آن پیش از هر چیز مستلزم همکاری بین‌المللی خواهد بود. از این رو مقابله با پول‌شویی نیازمند مشارکت بین‌المللی و ایجاد پیوندهای مستحکم همکاری با مراکز مالی بین‌المللی و پذیرش منشورها و دستورالعمل‌های نهادهایی نظیر سازمان ملل متحد است.

توصیه‌های دیگری که برای مقابله با پول‌شویی ارائه می‌شود عبارتند از:

الف) تقویت همکاری بین‌المللی در زمینه مبادله اطلاعات و تحکیم موازین قانونی

ب) ایجاد سازوکارهای مناسب برای کنترل دادوستدهای مالی شبهه برانگیز

ج) ایجاد فرهنگ پیروی از قوانین در نهادهای مالی و اطمینان یافتن از استقرار نظامها و روشهای مناسب

د) ترغیب نهادهای ناظر مالی به اعطای سختگیرانه مجوز فعالیت‌های بانکی و مالی مبادله اطلاعات و آموزش کارکنان

ه) افزایش آگاهی عمومی از تهدید پول‌شویی

و) توجه به فن‌آوریهای جدید و امکاناتی که این تمهیدات برای پول‌شویان فراهم می‌آورند و ایجاد معیارهایی برای مقابله با آن

ز) اعمال معیارهایی که حرکت پول را مشهود و مرئی می‌سازد و براساس آن پیگیری مسیر پولهای مشکوک امکان‌پذیر می‌گردد.

براین اساس می‌توان چنین نتیجه گرفت که هدف اصلی پول‌شویی ایجاد سود است و همچون هر کسب و کار دیگری در این مورد نیز، هدف بهره‌مندی از سود و سرمایه‌گذاری آن در فعالیت‌های دیگر است اما در مورد پول‌شویی باید میان سود و منبع ایجاد آن

فاصله ایجاد کرد زیرا نبود چنین فاصله‌ای آن را آسیب‌پذیر می‌سازد از این رو ضرورت دارد وجود غیرقانونی و ناموجه به نحوی شسته شود و شکل موجه و مشروع پیدا کند.

سه کانون بحرانی در فرایند پول‌شویی وجود دارد که نمی‌توان از آن اجتناب کرد. معمولاً جریان پول‌شویی در همین سه کانون افشا می‌شود. بنابراین برای مبارزه موفقیت‌آمیز با پول‌شویی باید

بیشترین توجه را معطوف به همین سه نقطه کرد. این سه کانون عبارتند از:

الف) محل ورود وجوه نقد به نظام مالی

ب) محل انتقال وجوه نقد به درون یا بیرون نظام مالی

ج) جریانهای نقدی بین‌المللی

ورود وجوه نقد به نظام مالی به مرحله استقرار موسوم است در این مرحله پول‌شویی بیشترین آسیب‌پذیری را دارد. به علت حجم بسیار بالای نقدینگی موجود به آسانی نمی‌توان به شکل موجهی آن را در یک حساب بانکی جای داد.

گزارش‌دهی دادوستدهای شبهه‌برانگیز به مقامات مسؤؤل که در بسیاری از کشورها یک اصل قانونی در نظام بانکی است سلاح قدرتمندی در برابر پول‌شویی به شمار می‌رود در این میان باید به طور خاص به سازمانهای سپرده‌پذیر توجه کرد. این سازمانها باید از هویت واقعی مشتریان خود آگاه باشند. به علاوه در مواردی پول‌شویان ناگزیر خواهند بود پولهای غیرقانونی را از کشور قاچاق کنند. جریان خروج پولهای ناموجه از کشور نیز یکی از کانونهای بحرانی و آسیب‌پذیر برای پول‌شوها به شمار می‌رود در این مرحله بیشترین مسؤولیت مقابله با پول‌شویی برعهده اداره گمرک و بازرسیهای مرزی خواهد بود جریانهای نقدی بین‌المللی نیز در صورتی که از طریق سازمانهای رسمی انجام شوند نظارت‌پذیر هستند و می‌توان با معیارهای پیش‌گفته با آن مقابله کرد در غیر این صورت و در حالت انتقال وجوه و جریان یافتن آن از طریق مجراهای غیررسمی نیز تنها روش تقویت همکاری بین‌المللی و کنترل مجراهای ورودی و خروجی وجوه است.

با توجه به مطالبی که گفتیم چنین پیداست که پیوند نزدیکی میان بخش مالی و وقوع پول‌شویی و دیگر جرایم مالی وجود دارد در بخش مالی ضعف نظام حسابداری و استانداردهای نامناسب مدیریت مالی همراه با کنترل‌های داخلی ضعیف و نظارت ناکافی زمینه‌ساز پول‌شویی است. از این رو پول‌شویی مبدل به یک معضل بزرگ اقتصادی می‌شود در چنین حالتی توسعه نظام مالی قدرتمند کارآمد و فسادناپذیر یکی از چالشهای بزرگی است که فراوری اقتصادها قرار می‌گیرد.

منابع

billy steel, the effects on financial institution.

some measures to prevent it.

Recommendations.

- Peter j. quirk, money laundering muddling the macroeconomy, finance development, march 1997.

- peter botte lier, et al, corruption and development.

• david scott money laundering and international efforts to fight.